

STORTINGET

Innst. 563 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:287 S (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Eirik Faret Sakariassen, Nicholas Wilkinson, Audun Lysbakken, Freddy André Øvstegård, Arne Nævra og Mona Fagerås om arbeidsinkludering foran profitt og anbud i Navs tiltaksapparat

Til Stortinget

1. Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å utvikle dagens anbudssystem for arbeidsmarkedstiltakene i Nav.
2. Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige tiltak for å sikre at tilskudd som går til arbeidsmarkedstiltak, benyttes til formålet, ikke til profitt.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at tiltaksforskriften er utformet hensiktsmessig for forvaltningen av tilskuddsordningene for arbeidsmarkedstiltakene, og at forskriften etterleves.
4. Stortinget ber regjeringen påse at Nav henter inn dokumentasjon fra tiltaksbedriftene som gir grunnlag for å etterprøve at tilskudd til arbeidsmarkedstiltak går til formålet, og at overskudd kommer tiltakene og deltakerne til gode.
5. Stortinget ber regjeringen stanse alle planer som foreligger om å konkurranseutsette arbeidsforberedende trening (AFT).
6. Stortinget ber regjeringen påse at økonomiske ver-

dier opparbeidet gjennom drift av arbeidsmarkedstiltak forblir i tiltaksbedriften som skal videreføre tiltakene ved konserndannelse.

7. Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav-kontorene skal drive ordinær arbeidsformidling som et virkemiddel for å bygge opp, styrke og beholde arbeidslivskompetansen i det enkelte Nav-kontor og utvikle et tettere samarbeid med arbeidsgivere i privat og offentlig sektor, i tråd med Nav-reformens forutsetninger.
8. Stortinget ber regjeringen utrede nye organisasjonsformer som tilrettelegger godt for ideell virksomhet innenfor arbeidsmarkedstiltak, og som ikke har kapitalavkastning som formål.
9. Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre at alle selskaper som leverer offentlig finansierte velferdstjenester, organiseres i egne rettssubjekter hvor det ikke er tillatt å drive annen virksomhet enn offentlig finansierte velferdstjenester.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

2. Komiteens behandling

Representantforslag 287 S (2020–2021) ble vedtatt sendt arbeids- og sosialkomiteen, unntatt forslag 2 og 3, som ble vedtatt behandlet etter forretningsorden § 39 annet ledd bokstav e (avvises).

Komiteen ba i brev av 19. april 2021 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 28. april 2021 følger vedlagt.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og fungerende leder Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og Bjørnar Laabak, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til at arbeidsmarkedstiltak utgjør et bredt spekter av arbeidsrettede tiltak og tjenester for å styrke tiltaksdeltakernes muligheter til å skaffe seg arbeid. Dette omfatter både direkte tilskudd til enkeltplasser hos ordinære arbeidsgivere, direkte standardiserte tilskudd til tiltaksplasser hos forhåndsgodkjente leverandører i skjermet sektor, tiltak som leveres etter anbudskonkurranse (tiltakene opplæring, avklaring, oppfølging og arbeidsrettet rehabilitering) etter regelverket for offentlige anskaffelser, samt oppfølgingstjenester som Nav gjennomfører i egen regi.

Komiteen viser til Velferdstjenesteutvalget, NOU 2020: 13, kapittel 19.9, der en gjennomgang av organisering, utvikling og lønnsomhet i foretak som leverer arbeidsmarkedstiltak på oppdrag fra Arbeids- og velferdsetaten, viser at det i perioden 2013 til 2018 ble utbetalt mellom fire og fem mrd. kroner per år (2018-kroner) til leverandører av arbeidsmarkedstiltak. Komiteen viser til at arbeidsmarkedstiltakene som i dag anskaffes, varierer både i omfang og innretning avhengig av situasjonen i arbeidsmarkedet og behovene til de arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at private kursarrangører i dag er et sentralt virkemiddel for å gi relevant kompetanse til unge ledige, innvandrere og langtidsledige, i et arbeidsmarked som krever rask tilpasning til skiftende behov.

Disse medlemmer viser til at private leverandører av arbeidsmarkedstiltak utgjør en viktig del av «verktøykassen» med arbeidsrettede tilbud og tjenester. Disse medlemmer mener målet må være å tilby Navs brukere best mulig arbeidsmarkedstjenester ved å slippe til alle kompetente miljøer i konkurransen om å levere slike tjenester. I dag har vi en god blanding av gamle, kommunalt eide attføringsbedrifter og nye private leverandører med ny kompetanse, kunnskap og bred kontaktflate ut mot arbeidsliv og arbeidsgivere. Disse medlemmer ser ingen fordeler med å erstatte dette med gjeninnføringen av en ny monopolsituasjon. Disse medlemmer viser til at regjeringen har jobbet med å arbeidsrette både tiltak og stønader i Nav, og at det begynner å gi resultater.

Disse medlemmer mener fordelene ved å ha anbud på tiltak er at vi hele tiden kan evaluere effekten av tiltakene og si opp avtalen om tiltakene ikke virker. Disse medlemmer viser til at tilgangen på private tjenester gir et større mangfold av tiltak og er særlig viktig når tilbud må skaleres raskt opp eller ned for å tilpasse skiftende behov i arbeidsmarkedet. Disse medlemmer mener at man uten disse ville fått en dyrere, dårligere og mindre mangfoldig portefølje av tiltak. Disse medlemmer viser videre til at det i 2018 ble utbetalt 4,8 mrd. kroner til leverandører av arbeidsmarkedstiltak, hvorav litt over halvparten av utbetalingene var til såkalt forhåndsgodkjente tiltak og noe under halvparten til leverandører av anbudsutsatte tiltak. Disse medlemmer viser, for å understreke omfanget av representantforslaget, til svarbrevet fra statsråden:

«Dersom anbud av arbeidsmarkedstiltak skal avvikles, vil det innebære at tiltak for ytterligere om lag 2,5 mrd. kroner, med utgangspunkt i 2018-tall, skal arrangeres enten av etaten selv eller av de forhåndsgodkjente virksomhetene. Det vil innebære en svært kraftig oppbygging av kapasiteten i både etaten og/ eller hos de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene. Dersom hele kapasiteten skulle vært lagt til Arbeids- og velferdsetaten, måtte etaten tidoble sin kapasitet, og ansatt nærmere 3000 årsverk til tiltaksgjennomføring. Dersom all kapasitet hadde blitt lagt til de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene, måtte disse minst ha doblet sin kapasitet, målt ut fra tilskuddene de mottar i dag.»

Disse medlemmer mener det er helt avgjørende at man har muligheten til å kjøpe inn tiltak som varierer både i omfang og innretning for raskt å tilpasse kapasiteten til både behov i arbeidsmarkedet og behovene til de arbeidsledige og personer med nedsatt funksjonsevne. Disse medlemmer mener en avvikling av anbud, konkurranse og innkjøp av arbeidsmarkedstiltak er oppskriften på en dyrere, dårligere, mer byråkratisk og mindre tilpasningsdyktig tjeneste, og anbefaler derfor at forslagene avvises.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Stortingets behandling den 10. mai 2021 av Representantforslag 130 S (2020–2021) fra Arbeiderpartiet om et styrket Nav, jf. Innst. 351 S (2020–2021).

Flertallet viser til felles forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, som ble nedstemt av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidsmarkedstiltaket arbeidsforberedende trening (AFT) prioriteres og ikke anbudsutsettes, og at deltakerne må være ansatt i bedriften der tiltaket blir arrangert, og de må motta lønn.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets program for perioden 2021–2025, der det blant annet fremgår at Nav skal kunne gi forhåndsgodkjente arbeidsmarkedsbedrifter direkte oppdrag med avklaring og oppfølging av mennesker som trenger det, styrke arbeidslivskompetansen i Nav og Navs rolle som arbeidsformidler, blant annet ved å la Nav ta rollen som statlig arbeidsformidler.

Disse medlemmer viser videre til Arbeiderpartiets program om en tillitsreform til avløsning fra styringsprinsipper basert på New Public Management, herunder at en stor og sterk offentlig sektor må tilby brede velferdsordninger som treffer flest mulig på best mulig måte, basert på norske, sosialdemokratiske verdier som tillit, åpenhet og samarbeid. Etter Arbeiderpartiets mening får man bedre tjenester og tettere kontakt mellom brukere og ansatte dersom de ansatte får mer tid og tillit til å gi hjelp og møte brukernes behov.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at arbeidsmarkedstiltak er svært viktig for mange mennesker og er et viktig arbeid for å bringe folk tilbake i samfunnsgagnlig arbeid med sin arbeidsevne. Dette er krevende arbeid som gjelder mennesker med ulike og stadig endrede behov. På denne bakgrunn er derfor de ulike arbeidsmarkedstiltakene godt ivaretatt gjennom forhåndsgodkjente leverandører i skjermet sektor eksempelvis kommunale eller ideelle, oppfølgingstjenester som Nav gjennomfører i egen regi eller direkte tilskudd til enkeltsteder hos ordinære arbeidsgivere. Dette under forutsetning av at disse virksomheter ledes på en god måte. Tiltak som leveres etter anbuds konkurranse – hvor store selskap eksempelvis internasjonale og børsnoterte, overtar stadig større del av dette «markedet» – er et resultat av denne regjeringens ideologi hvor private selskap skal tjene penger på offentlig finansierte velferdstjenester.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at EØS-avtalen innebærer også anbudsutsettelse.

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti arbeider for å redusere omfanget av dagens anbudsutsette arbeidsmarkedstiltak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at forslaget handler om arbeidsinkludering foran profitt og anbud i arbeidsmarkedstiltakene i Nav. Flertallet understreker at det årlig brukes mange milliarder på tiltak gjennom Nav. Det siste året er det satt av enda mer som følge av den dramatiske økningen i arbeidsledighet. Dette skal brukes nettopp på oppfølging for folk som trenger det, ikke på berikelse av tiltaksarrangører.

Gjennom covid-19-pandemien har det blitt særlig fokus på tiltaksplasser, da antall arbeidssøkere har økt kraftig og mange, særlig blant de unge, som verken har erfaring fra arbeidslivet eller utdanning fra tidligere. I møte med et stadig tøffere arbeidsliv forsterkes behovet for tiltak. Flere må få muligheten til å bli kvalifisert for arbeid gjennom tiltak som er av god kvalitet og som gir formell kompetanse. Men en rapport fra Proba samfunnsanalyse viser at tilbudet til dem som sliter mest, har blitt dårligere med anbudsutsettingen av oppfølgingstiltaket i Nav. Flertallet mener rapporten gir god grunn til bekymring over utviklingen i tiltakene, men registrerer at regjeringen også innenfor arbeidsmarkedstiltakene heller vil benytte skattepenger i privat sektor enn å ansette i offentlig sektor.

Flertallet mener hver krone som settes av til arbeidsinkludering må gå til formålet og kommer deltakerne til gode. Tiltakene skal ikke være en mulighet til å tjene godt på fellesskapets skattepenger.

Forslag 1

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Stortingets behandling den 17. november 2016 av Meld. St. 33 (2015–2016) Nav i en ny tid, jf. Innst. 49 S (2016–2017) der Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig komme tilbake til Stortinget med resultatene av evalueringen av konkurranseutsettingen av arbeidsmarkedstiltak i skjermet sektor med tanke på brukervirkning og oppnådde resultater og foreslå eventuelle endringer i anbudspraksis for bedre måloppnåelse.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at forslaget ble nedstemt av dagens stortingsflertall, men vil ta forslaget opp til ny behandling når et nytt Storting trer sammen etter stortingsvalget 2021. Disse medlemmer ønsker i den forbindelse en gjennomgang av anbudsbestingelser, utbyttebegrensninger og oppnådde resultater for brukerne i de delene av tiltakssystemet i Nav som ikke omfattes av skjermet sektor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets program for perioden 2021–2025 om en styrket velferd i offentlig regi.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ser med bekymring på fremveksten av flere større kommersielle tiltaksarrangører som tar en større del av markedet, og vil med dette foreslå en avvikling av anbud i Navs tiltaksapparat, med mer tiltak i egenregi i Nav. I 2015–2016 ble det gjennomført en betydelig reform knyttet til Navs anskaffelse av arbeidsrettede til-

tak. De to avklaringstiltakene og de to oppfølgingstiltakene ble slått sammen til to tiltak og anskaffet ved anbudskonkurranse. Et formål var å åpne for at alle typer leverandører kunne levere de aktuelle tjenestene, både private/kommersielle og frivillige, i tillegg til de skjermede. Rapporten fra Proba samfunnsanalyse (2018–007) Evaluering av Navs anskaffelse av nye avklarings- og oppfølgingstiltak, har undersøkt om anskaffelsen av de nye oppfølgings- og avklaringstiltakene har bidratt til økt leverandørmangfold, bedre tilbud til brukerne og en forenkling av tiltaksstrukturen. Rapporten slår fast at anbudsutsettingen har ført til vesentlig færre leverandører enn tidligere, og at ingen nye ideelle aktører er kommet til. Å slippe til flere ideelle leverandører var en av begrunnelsene for anbudsutsetting. Tilbudet til de som i utgangspunktet hadde det mest krevende fra før av, har blitt dårligere, og en del leverandører har for dårlig sosialfaglig kompetanse. Innholdet i Proba-rapporten gjengis også i NOU 2020:13 Private aktører i velferdsstaten, som blant annet peker på at reformen fra 2015 har ført til mer mangfold i den forstand at nye kommersielle leverandører har kommet inn, men det er blitt mindre mangfold i den forstand at det er blitt færre leverandører, og ingen nye ideelle organisasjoner er kommet inn. Dette medlem påpeker at Arbeid & Inkludering i NHO har tidligere pekt på at Proba-evalueringen ikke er et argument for mer anbud, men snarere et argument for å styrke tiltakene utenfor anbudssystemet fordi personer med nedsatt arbeidsevne i større grad blir skjøvet ut av oppfølgingstiltaket. Dette medlem mener regjeringspartienes merknader om at anbud har gitt et økt mangfold av tiltak er en feilaktig påstand som ikke bekreftes i de evalueringene som er utført og gjengitt i rapporter og i NOU 2020:13. Dette medlem viser til statsrådets svarbrev hvor det heter at anbudsbaserte oppfølgingstiltak både har bedre resultater i form av jobbsannsynlighet for alle grupper enn tidligere oppfølgingstiltak og lavere pris og at utvidet oppfølging i etatens egen regi har noe bedre resultater enn anbudsbasert oppfølgingstiltak, avhengig av deltakergruppe, men har samtidig vesentlig høyere kostnader. Proba konkluderer med at konkurranseutsettingen har hatt en «effektivitetsgevinst.» Egenregi er altså best (på disse målekriteriene), men dyrere. Det er altså snakk om pris. Spørsmålet om kapasitet som statsråden løfter er interessant gitt at de alltid har tiltro til privat sektors kapasitet, men aldri til offentlig sektor. Det fantes ikke «kapasitet» i «markedet» for disse tjenestene før statsråden gjorde det om til marked og aktørene rigget opp sine tilbud til dette markedet. Statsråden ser altså ingen problemer med de leverandørene som da rigget opp et tilbud, men mener at noe tilsvarende ville være umulig for offentlig sektor.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å avvikle dagens anbudssystem for arbeidsmarkedstiltakene i Nav.»

Forslag 4

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til felles merknad i Innst. 15 S (2020–2021) til statsbudsjett 2021 for Arbeids- og sosialdepartementet:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Riksrevisjonens undersøkelse av Navs forvaltning av tilskudd til arbeidsmarkedstiltak, fra 2020. Rapporten konkluderer med at betydelige økonomiske verdier opptjent gjennom tilskudd til attføring og varig tilrettelagt arbeid, følger i mange tilfeller ikke tiltaksbedriftene ved omorganisering til konsern Verdiane kommer dermed ikke attføringstiltakene og deltakerne til gode slik de er tiltenkt, all den tid tilskuddene settes av til dette formålet og finansieres gjennom fellesskapets midler. Rapporten peker også på at Nav ikke har innrettet den årlige kontrollen av tiltaksbedriftene slik at de har grunnlag for å etterprøve at tilskuddene går til formålet og at tiltaksforskriften etterleveres. Disse medlemmer understreker at Riksrevisjonen anbefaler Arbeids- og sosialdepartementet å vurdere følgende:

- Om tiltaksforskriften er utformet hensiktsmessig for forvaltningen av tilskuddsordningene for varig tilrettelagt arbeid (VTA) og arbeidsforberedende trening (AFT).

- Påse at Nav henter inn dokumentasjon fra tiltaksbedriftene som gir grunnlag for å etterprøve at tilskuddene til VTA og AFT går til formålet og at tiltaksforskriften etterleveres.

- Følge opp at det etableres gode nok kontroller som sikrer at tiltaksbedriftenes overskudd kommer attføringstiltakene og deltakerne til gode. Staten bør blant annet påse at økonomiske verdier opparbeidet gjennom tiltakene VTA og AFT forblir i tiltaksbedriften som skal videreføre attføringstiltakene ved konserndannelse.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen også i 2019 kom med kritikk om mangelfull kontroll knyttet til om de forhåndsgodkjente leverandørene av arbeidsmarkedstiltak oppfyller kravene i forskrift om arbeidsmarkedstiltak, og at Nav ikke har oversikt over hvor mye som er utbetalt per avtale, samt mangelfull sporbarhet mellom priser og tjenester spesifisert i avtalene og spesifiseringene i fakturaene/refusjonskravene fra tiltaksarrangørene. Disse medlemmer understreker viktigheten av at de milliardene som årlig settes av til arbeidsmarkedstiltak må komme deltakerne til gode, for å sikre tett og god oppfølging, og bistand ut i arbeid.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til sine merknader under forslag 1 og støtter forslaget.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til svarbrevet fra statsråden om forslaget om å påse at Nav henter inn dokumentasjon fra tiltaksbedriftene som gir grunnlag for å etterprøve at tilskudd til arbeidsmarkedstiltak går til formålet, og at overskudd kommer tiltakene og deltakerne til gode. Statsråden skriver om forslaget at det ikke er aktuelt å be etaten om en slik oppfølging av anbudsutsatte tiltak, og at det ligger utenfor etatens ansvar å kontrollere hvordan pengene disponeres. Dette medlem mener det er bekymringsverdig dersom regjeringen mener det ikke skal føres noe tilsyn med de om lag 2 mrd. kronene som bevilges til anbudsutsatte tiltak. Samtidig henviser statsråden i sitt svarbrev til Velferdstjenestevalget om at det bør legges til rette for effektive kontroller av aktørene, som et viktig tiltak for å sikre transparens og skape tillit i befolkningen på lang sikt. Dette medlem slutter seg til viktigheten av transparens og kontroller, samtidig som statsrådets kommentarer i svarbrevet fremstår svært motstridende.

Dette medlem mener det er bekymringsfullt at avkastningen på flere av de kommersielle avklarings- og oppfølgingsbedriftene de siste årene har vært urovekkende høy. Fellesskapets midler som settes av for å bistå mennesker med oppfølgingsbehov ut i arbeid skal gå nettopp til dette formålet. Dette medlem viser til en undersøkelse fra Klassekampen i 2017 som viser til at de kommersielle attføringsbedriftene som Din Utvikling, Aleris, Oppfølgingsenheten Frisk, Adecco og Euroskolen hadde en avkastning i perioden 2003 til 2015 som var seks ganger høyere enn snittet i næringslivet de siste årene. Dette medlem viser også til tall fra Nav som viser at etaten mellom 2013 og 2018 betalte ut 19,3 mrd. kroner til tiltaksarrangører, hvor fire av de største tilbyderne var private aksjeselskap som mottok 2,7 mrd. kroner av tiltakskronene. Blant disse var Sonans Gruppen AS, eid av et oppkjøpsfond registrert i skatteparadiset Guernsey.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at Nav henter inn dokumentasjon fra tiltaksbedriftene som gir grunnlag for å etterprøve at tilskudd til arbeidsmarkedstiltak går til formålet, og at overskudd kommer tiltakene og deltakerne til gode.»

Forslag 5

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Stortingets behandling den 19. januar 2021 av Dokument 1 (2020–2021) om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2019, jf. Innst. 176 S (2020–2021), der Arbeiderpartiet stilte spørsmål til arbeids- og sosial-

ministeren om mulige planer om å sende på høring forskriftsendring om konkurranseutsetting av tiltak i skjermet sektor, arbeidsforberedende trening (AFT) og varig tilrettelagt arbeid (VTA). Flertallet viser til sterk motstand fra både NHO og ASVL til slik konkurranseutsetting, der begrunnelsen er at slik konkurranseutsetting vil svekke tilbudet til dem som står lengst fra arbeidsmarkedet. Flertallet viser til at erfaringene fra allerede gjennomført konkurranseutsetting av arbeidsmarkedstiltak, har vist at de som står lengst unna arbeidslivet, skyves lengre bak i køen. Flertallet viser til at forskriftsendring foreløpig ikke er sendt på høring.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stanse alle planer som foreligger om å konkurranseutsette arbeidsforberedende trening (AFT).»

Forslag 6

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter forslaget under henvisning til sine merknader under forslag 1 og 4.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at økonomiske verdier opparbeidet gjennom drift av arbeidsmarkedstiltak forblir i tiltaksbedriften som skal videreføre tiltakene ved konserndannelse.»

Forslag 7

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Stortingets behandling 17. november 2016 av Meld. St. 33 (2015–2016) Nav i en ny tid, jf. Innst. 49 S (2016–2017). Disse medlemmer viser til felles merknader og forslag:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at noen høringsinstanser ønsket økt bruk av bemanningsbyråer i arbeidsformidlingen, mens andre advarte mot dette fordi det i stor grad ville føre til formidling til midlertidig arbeid. Disse medlemmer viser til at Nav allerede i dag har frihet til å samarbeide med bemanningsbyråer etter en lokal vurdering av hva som er hensiktsmessig for den enkelte bruker. Disse medlemmer ser ikke behov for at Storting og regjering skal styre på et så detaljert nivå som det vil innebære å pålegge etaten å utvide et samarbeidsom allerede pågår. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen unnlate å detaljstyre Nav gjennom et sentralt pålegg om å utvide det eksisterende samarbeidet med bemanningsbransjen, men overlate dette til de vurderingene som allerede gjøres lokalt.»

Med dette som utgangspunkt støtter disse medlemmer forslaget.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til statsrådets svarbrev hvor det blir uttalt at anbudsbaserte oppfølgingstiltak har bedre resultater i form av jobbsannsynlighet for alle grupper enn tidligere oppfølgingstiltak og lavere pris, samt at utvidet oppfølging i etatens egen regi har noe bedre resultater enn anbudsbasert oppfølgingstiltak, avhengig av deltakergruppe, men har høyere kostnader. Probarapporten konkluderer med at konkurranseutsettingen har hatt en effektivitetsgevinst. Dette medlem understreker at egenregi altså er best på disse målekriteriene, men at det koster mer. Dette viser at statsråden og regjeringspartiene mener prisen er det avgjørende. Dette medlem mener det også er noe underlig å ha lav tiltro til å bygge opp kapasitet i det offentlige, når det har vist seg mulig på det private markedet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav-kontorene skal drive ordinær arbeidsformidling som et virkemiddel for å bygge opp, styrke og beholde arbeidslivskompetansen i det enkelte Nav-kontor og utvikle et tettere samarbeid med arbeidsgivere i privat og offentlig sektor, i tråd med Nav-reformens forutsetninger.»

Forslag 8

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet støtter forslagsstillernes intensjon om å legge bedre til rette for arbeidsmarkedstiltak i regi av ideelle virksomheter. Disse medlemmer er imidlertid ikke sikre på at det nødvendigvis er nye organisasjonsformer som er det rette virkemidlet for å få dette til. Disse medlemmer mener at Nav i utgangspunktet har mulighet til å styrke ideelles muligheter i det regelverket som gjelder i dag, og at det i større grad handler om økt beslutningsmyndighet til de lokale Nav-kontorene. Med dette som utgangspunkt støtter disse medlemmer forslaget om økt bruk av ideelle virksomheter når det gjelder arbeidsmarkedstiltak, særlig for dem som står lengst unna arbeidsmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til felles merknad og forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Innst. 42 S (2019–2020), jf. Innst. 90 S (2020–2021) fra utdannings- og forskningskomiteen:

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senter-

partiet og Sosialistisk Venstreparti mener at åpen og demokratisk debatt om bruk av offentlige midler bør stå sentralt når private aktører utfører tjenester på vegne av det offentlige og som delvis finansieres gjennom offentlige midler. Disse medlemmer mener regelverket må ivareta behovet for transparens og oversiktlig dokumentasjon av transaksjoner i store skolekjeder og konserner, slik at offentligheten får innsyn i virksomheten.

Disse medlemmer understreker at kompliserte eierstrukturer ofte kan følges av omfattende skatteplanlegging. Svakheterne ved dagens modell og kostnadene ved tilsyn gjør at disse medlemmer mener at man burde vurdere endringer i de organisatoriske rammebetingelsene for privatskoler og private høyskoler. Disse medlemmer foreslår følgende:

«Stortinget ber regjeringen utrede nye organisasjonsformer for å drive private skoler som tilrettelegger godt for ideell virksomhet og samtidig sikrer allment offentlig innsyn i bruken av offentlige midler.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener forslaget om å utrede nye organisasjonsformer for å legge til rette for ideell virksomhet og samtidig sikrer offentlig innsyn i bruken av fellesskapets midler, kan og bør overføres til arbeidsmarkedstiltakene. Det er viktig å legge til rette for ideell virksomhet som ikke har kapitalavkastning som formål. Særlig fremstår dette som nødvendig etter Riksrevisjonens gjentatte kritikk.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede nye organisasjonsformer som tilrettelegger godt for ideell virksomhet innenfor arbeidsmarkedstiltak, og som ikke har kapitalavkastning som formål.»

Forslag 9

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til flere eksempler på at selskaper via intern organisering og intern fakturering, er i stand til å ta ut høye fortjenester, langt utover det som er vanlig i privat sektor, basert på at det offentlige er viktigste eller eneste kunde. Disse medlemmer er opptatt av at fellesskapets midler skal gå til offentlig velferd, ikke store private fortjenester. Disse medlemmer støtter derfor forslaget.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til NOU 2020: 13 og mindretallets anbefaling om at alle selskaper som leverer offentlige finansierte velferdstjenester bør organiseres i egne rettssubjekter hvor det ikke er tillatt å drive annen virksomhet enn offentlig finansierte velferdstjenester. Dette anbefales som følge av at det for utvalget har vært ressurskrevende å etablere tallmateriale for utvalgets analyser, og dermed som et forslag som vil gi grunnlag for bedre analyser av lønnsomhet. I tillegg vil et slikt forslag sikre demokratisk innsyn i og bed-

re kontroll med de foretak som finansieres med fellesskapets midler.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre at alle selskaper som leverer offentlig finansierte velferdstjenester, organiseres i egne rettssubjekter hvor det ikke er tillatt å drive annen virksomhet enn offentlig finansierte velferdstjenester.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen påse at økonomiske verdier opparbeidet gjennom drift av arbeidsmarkedstiltak forblir i tiltaksbedriften som skal videreføre tiltakene ved konserndannelse.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav-kontorene skal drive ordinær arbeidsformidling som et virkemiddel for å bygge opp, styrke og beholde arbeidslivskompetansen i det enkelte Nav-kontor og utvikle et tettere samarbeid med arbeidsgivere i privat og offentlig sektor, i tråd med Nav-reformens forutsetninger.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre at alle selskaper som leverer offentlig finansierte velferdstjenester, organiseres i egne rettssubjekter hvor det ikke er tillatt å drive annen virksomhet enn offentlig finansierte velferdstjenester.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å avvikle dagens anbudssystem for arbeidsmarkedstiltakene i Nav.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen påse at Nav henter inn dokumentasjon fra tiltaksbedriftene som gir grunnlag for å etterprøve at tilskudd til arbeidsmarkedstiltak går til formålet, og at overskudd kommer tiltakene og deltakerne til gode.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utrede nye organisasjonsformer som tilrettelegger godt for ideell virksomhet innenfor arbeidsmarkedstiltak, og som ikke har kapitalavkastning som formål.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen stanse alle planer som foreligger om å konkurranseutsette arbeidsforberedende trening (AFT).

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 25. mai 2021

Rigmor Aasrud

fung. leder

Kristian Tonning Riise

ordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
BSK/inv

Vår ref
21/1536-

Dato
28. april 2021

Svar på representantforslag 287 S (2020-2021)

Jeg viser til brev fra arbeids- og sosialkomiteens leder Erlend Wiborg av 19. april i år med spørsmål om statsrådets vurdering av representantforslag 287 S (2020-2021).

Representantforslaget har ni forslag til vedtak, men forslagene to og tre er avvist i henhold til Stortingets forretningsorden § 39 annet ledd bokstav e). Disse forslagene vil derfor ikke bli kommentert i mitt svar.

Forslagsstillerne ønsker at dagens tilbud av arbeidsmarkedstiltak utvikles og erstattes av langsiktige avtaler og tiltak i egenregi. Før jeg kommenterer på de konkrete forslagene i representantforslaget vil jeg gi en beskrivelse av hvordan arbeidsmarkedstiltakene i dag er organisert. Deretter vil jeg overordnet drøfte noen konsekvenser av at arbeidsmarkedstiltak gjennom tilbud utvikles. Avslutningsvis vil jeg gi kommentarer til de enkelte forslagene.

Arbeidsmarkedstiltak kan i hovedsak inndeles i tre hovedgrupper etter anskaffelsesmåte¹²:

- A. *Direkte tilskudd til enkeltplasser hos ordinære arbeidsgivere.* Dette gjelder bl.a tiltakene lønntilskudd, inkluderingstilskudd og mentor. Tilskuddene utformes og tildeles på individuelt grunnlag, som kompensasjon for nedsatt produktivitet eller tilretteleggingskostnader.
- B. *Direkte standardiserte tilskudd til tiltaksplasser hos forhåndsgodkjente leverandører i skjermet sektor* (tiltakene arbeidsforberedende trening og varig tilrettelagt arbeid) eller hos ordinære virksomheter (varig tilrettelagt arbeid). Tiltakene har som formål å hjelpe

¹ Inndeling fra NOU 2020: 13 *Private aktører i velferdsstaten*. Kapittel 16. Oslo. Nærings- og Fiskeridepartementet.

² Noen tiltak faller ikke direkte innenfor kategoriene A, B og C: I tiltaket *varig tilrettelagt arbeid* kan det gis et fast tilskudd direkte til arbeidsgivere i ordinært arbeidsliv som ikke er knyttet til forhåndsgodkjente leverandører. Tilskuddsordningen heter varig tilrettelagt arbeid i ordinært arbeidsliv. Tiltaket *arbeidstrening* gjennomføres hos arbeidsgivere i ordinært arbeidsliv, men uten tilskudd til arbeidsgiver. Under tiltaket *opplæring* er ordinær utdanning en tiltaksvariant, der det gis tilskudd for faktiske utgifter til personer som tar opplæring i offentlige utdanningsinstitusjoner.

personer med nedsatt arbeidsevne tilbake i det ordinære arbeidslivet eller å tilby varig skjermet og tilrettelagt sysselsetting.

- C. Tiltak som leveres etter *anbudskonkurranse* (tiltakene opplæring³, avklaring, oppfølging og arbeidsrettet rehabilitering) etter regelverket for offentlige anskaffelser. Forhåndsgodkjente tiltaksbedrifter kan delta i anbudskonkurranser og kan tilby anbudsbaserte tiltak, men da på like vilkår med de andre tilbyderne som betegnes *anbudsbaserte tiltaksbedrifter*.

I tillegg er Arbeids- og velferdsetaten gitt muligheter til å utføre oppfølgingstjenester i egenregi. I 2020 gjennomførte Arbeids- og velferdsetaten tiltak i egenregi for om lag 250 millioner kroner.

Velferdstjenesteutvalget, NOU 2020:13, har i kapittel 19.9 en gjennomgang av organisering, utvikling og lønnsomhet i foretak som leverer arbeidsmarkedstiltak på oppdrag fra Arbeids- og velferdsetaten. I deres gjennomgang vises det at i perioden 2013 til 2018 har etaten utbetalt mellom fire og fem mrd. kroner per år (2018-kroner) til leverandører av arbeidsmarkedstiltak. I 2018 ble det utbetalt 4,8 mrd. kroner, hvorav litt over halvparten av utbetalingene var til såkalt forhåndsgodkjente tiltaksarrangører (kategori B over) og noe under halvparten til leverandører av anbudsutsatte tiltak (kategori C over).

Dersom anbud av arbeidsmarkedstiltak skal avvikles, vil det innebære at tiltak for ytterligere om lag 2,5 mrd. kroner, med utgangspunkt i 2018-tall, skal arrangeres enten av etaten selv eller av de forhåndsgodkjente virksomhetene. Det vil innebære en svært kraftig oppbygging av kapasiteten i både etaten og/ eller hos de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene. Dersom hele kapasiteten skulle vært lagt til Arbeids- og velferdsetaten, måtte etaten tidoble sin kapasitet, og ansatt nærmere 3000 årsverk til tiltaksgjennomføring. Dersom all kapasitet hadde blitt lagt til de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene, måtte disse minst ha doblet sin kapasitet, målt ut fra tilskuddene de mottar i dag. Jeg nevner disse tallene for å illustrere hvilket omfang en omlegging i tråd med representantforslaget ville hatt.

Arbeidsmarkedstiltakene som i dag anskaffes varierer både i omfang og innretting avhengig av situasjonen i arbeidsmarkedet og behovene til de arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne. For å ha muligheter til raskt å tilpasse kapasiteten til skiftende behov er det en lang praksis for å kjøpe inn tiltak. Dette er en praksis tilbake til 80-tallet. Som følge av økt arbeidsledighet på 1980- og 1990-tallet ble den aktive arbeidsmarkedspolitikken videreutviklet, blant annet ved kjøp av arbeidsmarkedsopplæring (AMO) fra private leverandører.

Etter årtusenskiftet er det gjennomført omfattende tiltaksreformer og endringer i regelverket for arbeidsmarkedstiltakene med sikte på forenkling, økt mangfold, økt kvalitet og tilpasning til regelverket for offentlige anskaffelser. I 2007-2009 ble konkurranseutsettingen av

³Tiltaket *opplæring* bestod i 2018 av to tiltaksvarianter, arbeidsmarkedsopplæring (AMO) og ordinær utdanning. Regelverket for opplæringstiltaket ble endret 1. september 2019. Fag- og yrkesrettet opplæring på videregående skoles nivå eller høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole) ble da innført som ny tiltaksvariant i tillegg til ordinær utdanning og AMO.

arbeidsmarkedstiltak utvidet for nye avklarings- og oppfølgingstiltak og arbeidsrettet rehabilitering i tråd med regelverket for offentlige anskaffelser. Avklarings- og oppfølgingstjenester for personer med nedsatt arbeidsevne, som tidligere i hovedsak var organisert som direkte tilskudd reservert for forhåndsgodkjente virksomheter, ble fra 1. januar 2015 erstattet med anbudsbaserte tiltak for brede målgrupper.

En avvikling av anbudssystemet vil redusere fleksibiliteten i den aktive arbeidsmarkedspolitikken. For eksempel ville det bli slutt på å kjøpe opplæringstiltak fra private kursarrangører, et sentralt virkemiddel for å gi relevant kompetanse til unge ledige, innvandrere og langtidsledige. Verken dagens forhåndsgodkjente tiltaksarrangører eller etaten har kompetanse til å gjennomføre slik opplæring. En slik omlegging vil også gi en ytterligere utvidelse av oppgaver til Arbeids- og velferdsetaten, en allerede stor og kompleks statsetat, med de utfordringer det gir for ledelse, styring og kontroll. Etter min vurdering vil det være en betydelig risiko for at tilbudet til arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne vil bli dårligere og dyrere forbundet ved en omlegging som skissert i representantforslaget.

Jeg vil også gjøre representantene oppmerksom på at tidligere ble yrkesopplæringskurs for arbeidsledige i stor grad drevet av egne AMO-sentre. Erfaringene med disse var imidlertid at de etterhvert i liten grad møtte arbeidsmarkedsetatens og næringslivets behov⁴. Jeg ser det derfor som lite aktuelt å legge om arbeidsmarkedstiltakene i en retning som kan minne om et system som gradvis ble forlatt fra slutten av åtti-tallet.

Jeg har ikke registrert misnøye med måten arbeidsmarkedsopplæringen har vært anskaffet på gjennom de siste tretti årene. Jeg er imidlertid klar over at de forhåndsgodkjente bedriftene har vært misfornøyd med at de ikke lenger har enerett til levering av tiltak etter omleggingen en del år tilbake. I forkant av omleggingen ble det framført dystre spådommer om NAVs anskaffelseskompetanse og utviklingen i pris og kvalitet for tiltakene. Derfor har denne omleggingen blitt grundig evaluert.

På oppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet har Proba Samfunnsanalyse både evaluert selve anskaffelsen og sammenliknet resultater for oppfølgingstiltak i NAV før og etter tiltaksreformen i 2015, herunder også utvidet oppfølging i NAVs egenregi.

I representantforslaget vises det til utsagn fra en tidlig delrapport fra Proba basert på intervjuer med NAV-ansatte som ga uttrykk for at tilbudet er blitt dårligere for de svakeste gruppene. Imidlertid refereres det ikke til hovedkonklusjonene og resultatene fra sluttrapporten om at konkurranseutsettingen har gitt en vesentlig effektivitetsgevinst.

Proba har evaluert resultater og effektivitet for oppfølgingstiltak, der de tre regimene anbudsbaserte oppfølgingstiltak, tidligere forhåndsgodkjente oppfølgingstiltak og

⁴ En illustrerende rapport om utfordringene med AMO-sentrene er NIBR-notat 1987:111. *Arbeidsmarkedsopplæring, AMO-senteret i Alta, Framtidig organisering og innhold* av Kjetil Hanssen og Lars Krogh. Rapporten ble utarbeidet på oppdrag fra Arbeidsdirektoratet. [Arbeidsmarkedsopplæring : AMO-senteret i Alta : framtidig organisering og innhold - Nasjonalbiblioteket \(nb.no\)](#)

oppfølgingstiltak i statlig egenregi sammenliknes. Funnene viser at anbudsbasert oppfølgingstiltak både har bedre resultater i form av jobbsannsynlighet for alle grupper enn tidligere oppfølgingstiltak og lavere pris. Utvidet oppfølging i etatens egen regi har noe bedre resultater enn anbudsbasert oppfølgingstiltak, avhengig av deltakergruppe, men har samtidig vesentlig høyere kostnader. Proba konkluderer med at konkurranseutsettingen har hatt en effektivitetsgevinst. Funnene støtter opp om en blandingsmodell med både anbud og egenregi framfor at man bør satse på kun det ene av de to regimene.

I representantforslaget hevdes det at avkastningen på flere av de kommersielle avklarings- og oppfølgingsbedriftene de siste årene har vært urovekkende mye høyere enn gjennomsnittet i næringslivet for øvrig. Vi vil her vise til analysen av lønnsomhet og fortjeneste blant leverandører av arbeidsmarkedstiltak fra Velferdstjenesteutvalget (NOU 2021: 13).

Kartleggingen til Velferdstjenesteutvalget viser normal til lavere lønnsomhet over tid for tiltaksleverandører. Særlig har lønnsomheten for kommersielle aktører falt. Sammenliknet med flere andre velferdssektorer ligger arbeidsmarkedstiltak som tilbys av kommersielle leverandører, lavere på indikatorer for fortjeneste og pengestrømmer. Flertallet av kommersielle tiltaksleverandører hadde en driftsmargin mellom 3 og 6 prosent i 2018. Gjennomsnittlige driftsmarginer for norske og utenlandske kommersielle konsern lå i 2016 og 2017 i overkant av 4 prosent, men falt i 2018 til rundt 0 prosent. Til sammenligning har den gjennomsnittlige driftsmarginen for norske ikke-finansielle aksjeselskap, unntatt naturressursbaserte næringer, vært 6 prosent i perioden 2014–2018.

I forslaget vises det også til Riksrevisjonens rapport for regnskapsåret 2019, Dokument 1 (2020-2021), om Arbeids- og velferdsetatens forvaltning av tilskudd til de forhåndsgodkjente tiltaksarrangørene. Jeg vil minne om at Riksrevisjonen blant annet påpeker at tiltaksarrangørene i sum har bygd opp mye egenkapital. Den samlede egenkapitalen i tiltaksbedriftene økte fra ca. 2,8 milliarder kroner i 2014 til ca. 3,8 milliarder kroner i 2018 selv om regelverket sier at bedriftenes overskudd skal komme attføringsarbeidet og deltakerne til gode. Jeg vil vise til at jeg i brev av 17. mars 2021 som svar på skriftlig spørsmål, Dok15:1583, har redegjort for hvordan anbefalingene fra Riksrevisjonens planlegges fulgt opp.

Kommentarer til de konkrete forslagene

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å utvikle dagens anbudssystem for arbeidsmarkedstiltakene i Nav.

På bakgrunn av redegjørelse foran anser ikke regjeringen det som hensiktsmessig å utvikle anbudssystemet for arbeidsmarkedstiltakene.

2. Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige tiltak for å sikre at tilskudd som går til arbeidsmarkedstiltak, benyttes til formålet, ikke til profitt. (skal ikke besvares)

3. Stortinget ber regjeringen sikre at tiltaksforskriften er utformet hensiktsmessig for forvaltningen av tilskuddsordningene for arbeidsmarkedstiltakene, og at forskriften etterleveres. (skal ikke besvares)
4. Stortinget ber regjeringen påse at Nav henter inn dokumentasjon fra tiltaksbedriftene som gir grunnlag for å etterprøve at tilskudd til arbeidsmarkedstiltak går til formålet, og at overskudd kommer tiltakene og deltakerne til gode.

Dette forslaget er likt det som Riksrevisjonen har anbefalt for forhåndsgodkjente tiltaksarrangører og hvor jeg har bedt Arbeids- og velferdsetaten å følge opp.

Jeg ser det imidlertid ikke som aktuelt å be etaten om en slik oppfølging av anbudsutsatte tiltak. Der følges det opp at tiltaksarrangørene gir det tilbudet de skal i henhold til inngått kontrakt. Det ligger utenfor etatens ansvar å kontrollere hvordan pengene disponeres internt hos tiltaksleverandøren. Det er gjennom prisfastsettingen i anbudskonkurransen at det skal sikres en pris som gir en effektiv bruk av offentlige midler.

5. Stortinget ber regjeringen stanse alle planer som foreligger om å konkurranseutsette arbeidsforberedende trening (AFT).

Tiltaket arbeidsforberedende trening er regulert i forskrift om arbeidsmarkedstiltak (tiltaksforskriften) og fastsettes av departementet. AFT er et av de dyreste tiltakene og legger beslag på nær en fjerdedel av tiltaksbevilgningen under kap 634, post 76. Det er mitt ansvar som statsråd til enhver tid å vurdere om innretningen av arbeidsmarkedspolitikken er hensiktsmessig utformet ut fra de lover og budsjettammer som Stortinget fastsetter. Intensjonen er å forvalte midlene slik at flest mulig av de som trenger det, får en godt arbeidsrettet tilbud. Som tidligere varslet, planlegger jeg å sende ut et høringsnotat om mulige endringer i AFT-tiltaket, men et slik høringsnotat vil jeg neppe ha klart før til høsten.

6. Stortinget ber regjeringen påse at økonomiske verdier opparbeidet gjennom drift av arbeidsmarkedstiltak forblir i tiltaksbedriften som skal videreføre tiltakene ved konserndannelse.

Dette forslaget er likt det som Riksrevisjonen har anbefalt for forhåndsgodkjente tiltaksarrangører og hvor jeg har bedt Arbeids- og velferdsetaten å følge opp.

7. Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav-kontorene skal drive ordinær arbeidsformidling som et virkemiddel for å bygge opp, styrke og beholde arbeidslivskompetansen i det enkelte Nav-kontor og utvikle et tettere samarbeid med arbeidsgivere i privat og offentlig sektor, i tråd med Nav-reformens forutsetninger.

Et velfungerende arbeidsmarked skal legge til rette for effektiv utnyttelse av arbeidskraften, og sørge for at prosessen med å bringe sammen de som tilbyr og de som etterspør arbeidskraft, skjer raskt og effektivt. Løpende og oppdatert informasjon om ledige stillinger i hele landet, og tilgang på informasjon om kompetansen til arbeidssøkerne, er viktig for å

skape et transparent arbeidsmarked. Arbeids- og velferdsetatens nettside arbeidsplassen.no har i dag landets største base over ledige stillinger og arbeidssøkere.

De fleste jobbskiftene i arbeidslivet skjer frivillig, og håndteres uten behov for bistand fra NAV. Det er likevel tatt mange initiativer for å legge til rette for at NAV kan yte formidlingsbistand på en god måte i samarbeid med arbeidsgivere i både privat og offentlig sektor. NAV kan bistå arbeidsgivere som ikke finner aktuelle kandidater til ledige stillinger, og arbeidssøkere som har problemer med å finne arbeid. NAV har inngått en rekke avtaler med bedrifter om rekruttering av arbeidskraft. Slike avtaler finnes både på nasjonalt og regionalt nivå. Som et ledd i dette arbeidet, har NAV kontakt med bedrifter med sikte på rekruttering og utplassering.

I dette arbeidet kan NAV også bistå med tilrettelegging, oppfølging og kvalifisering av arbeidssøkere. På denne måten bidrar NAVs rekrutteringsbistand til økt inkludering i arbeidslivet. Etatens formidlingsarbeid retter seg i hovedsak mot grupper av arbeidssøkere som har høy prioritet i regjeringens arbeidsmarkedspolitik.

Jeg vil for øvrig gjøre oppmerksom på at et tilsvarende spørsmål om arbeidsformidling er besvart i forbindelse med representantforslag 130 S (2020-2021).

8. Stortinget ber regjeringen utrede nye organisasjonsformer som tilrettelegger godt for ideell virksomhet innenfor arbeidsmarkedstiltak, og som ikke har kapitalavkastning som formål.

Regjeringen vil legge fram en strategi for mer bruk av innovative anskaffelser og økt involvering av ideelle aktører på arbeids- og velferdssfeltet. Arbeids- og velferdsdirektoratet samarbeider med ideelle organisasjoner om aktuelle tiltak.

Tilbydere av arbeidsmarkedstiltak, herunder ideelle, kan etablere de organisasjonsformer de ønsker innenfor gjeldende regelverk. Med unntak av forhåndsgodkjente tiltaksarrangører for AFT og VTA stilles det ikke krav om en bestemt organisasjonsform for å kunne tilby arbeidsmarkedstiltak. Ideelle virksomheter står fritt til å delta i alle anbudskonkurranser for arbeidsmarkedstiltak på linje med andre tilbydere. Leverandører vinner konkurranser på grunnlag av kvalitet og pris, ikke organisasjonsform. Regjeringen ser det ikke som hensiktsmessig å skille mellom ulike organisasjonsformer ved valg av leverandører og ser det derfor ikke som aktuelt å utrede nye organisasjonsformer for leverandører av arbeidsmarkedstiltak.

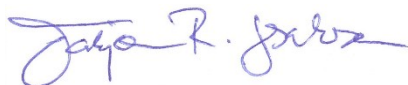
9. Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre at alle selskaper som leverer offentlig finansierte velferdstjenester, organiseres i egne rettssubjekter hvor det ikke er tillatt å drive annen virksomhet enn offentlig finansierte velferdstjenester.

Dette forslaget er formulert generelt og ikke kun for arbeidsmarkedstiltak. Forslaget er identisk med et mindretallsforslag i Velferdstjenesteutvalget (NOU 2021: 13).

Velferdstjenesteutvalget vurderte tiltak for å sikre økt transparens om eierskap, organisering og økonomi. Utvalget mente at det bør legges til rette for effektive kontroller av aktørene. Dette er viktig for å sikre transparens og skape tillit i befolkningen på lang sikt. Utvalget viste her til at på andre sektorer er det innført krav om regnskapsmessig skille. Det var ikke hensiktsmessig for utvalget å spesifisere hvordan strengere krav til rapportering og krav om regnskapsmessig skille skal utformes, særlig fordi de ulike sektorene er så vidt ulike, og det varierer hvor god oversikt man har over de private leverandørene. *Flertallet* i utvalget ville ikke gi en generell anbefaling om å stille krav til organisering av deler av virksomheten i egne selskaper, begrunnet i at dette vil medføre betydelige kostnader for leverandørene av velferdstjenester. Flertallet mente at mindre kostnadskrevende alternativer som regnskapsmessig skille bør vurderes. *Utvalgets mindretall* viste til at det var svært ressurskrevende for utvalget å etablere tallmaterialet som var grunnlag for utvalgets analyser. Blant annet i lys av dette mente mindretallet at alle selskaper som leverer offentlige finansierte velferdstjenester bør organiseres i egne rettssubjekter hvor det ikke er tillatt å drive annen virksomhet enn offentlig finansierte velferdstjenester.

Utvalgsrapporten ble sendt på høring med høringsfrist 15. mars. Regjeringen vurderer hvordan utvalgets anbefalinger skal følges opp på bakgrunn av dette.

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen

